

สรุปบทเรียน หลักสูตร แนวทางและแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ

(Open Government Data Guideline)

ระบบเรียนออนไลน์ E-Learning ของสถาบัน TDGA

ผู้รับการฝึกอบรม : นายภาคย์ มานิตย์

ตำแหน่ง : นิติกรปฏิบัติการ

สังกัด : กลุ่มงานเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน สำนักงานเลขานุการกรม

หน่วยงานที่จัดอบรม : สถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล (Thailand Digital Government Academy)

แนวทางและกระบวนการเปิดเผยข้อมูลในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้หน่วยงานของรัฐและผู้ใช้ข้อมูลสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเปิดเผยข้อมูล เนื้อหาของหลักสูตรนี้ครอบคลุมกฎหมายและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ปัจจัยที่ต้องพิจารณาในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ

วัตถุประสงค์

เพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางและแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับแนวทางและแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้

ตามที่ ราชกิจจานุเบกษา เผยแพร่ประกาศคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๓ เรื่อง มาตรฐานและหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลต่อสาธารณะเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ในการเข้าถึงข้อมูล และกำหนดแนวทางและมาตรฐานให้หน่วยงานของรัฐจัดส่งหรือเชื่อมโยงข้อมูลดังกล่าวเปิดเผยแก่ประชาชน ณ ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data of Thailand) ที่เว็บไซต์ data.go.th

ข้อมูลเปิดภาครัฐ คือ “ข้อมูลที่หน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยต่อสาธารณะตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงและใช้ได้อย่างเสรี ไม่จำกัดแพลตฟอร์ม ไม่เสียค่าใช้จ่าย เผยแพร่ ทำซ้ำ หรือใช้ประโยชน์ได้โดยไม่จำกัดวัตถุประสงค์” หรือสรุปได้ว่า คือ ข้อมูลภาครัฐที่ผ่านกระบวนการจัดลำดับชั้นความลับของข้อมูลแล้วว่าเป็น “ข้อมูลสาธารณะ” ผู้ใช้งานสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้งาน วิเคราะห์ หรือดัดแปลงได้ตามความต้องการ

การดำเนินงาน ไม่ว่าจะเปิดภาครัฐหรือภาคเอกชน ข้อมูลถือเป็นกุญแจสำคัญที่นำมาใช้สนับสนุนการดำเนินการกิจการต่าง ๆ รวมไปถึงการพัฒนาประเทศในทิศทางต่าง ๆ เช่น นำมาใช้ในการสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจ และสังคมดิจิทัลให้กับทุกภาคส่วน รวมถึงการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาบริการหรือ ต่อยอดนวัตกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลภาครัฐ ซึ่งมีข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำมาพัฒนาประเทศได้อย่างมหาศาล ดังนั้น ข้อมูลภาครัฐจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม และการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากข้อมูล จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนประเทศ

การเตรียมข้อมูลเพื่อเปิดเผย ก่อนที่จะเริ่มต้นขั้นตอนในการเตรียมเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ จะต้องมีการเตรียมการ ๒ ส่วน ต่อไปนี้

๑. การพิจารณาคูณลักษณะข้อมูลเปิดภาครัฐ

๑.๑ ข้อมูลที่สมบูรณ์ (Complete) คือ ข้อมูลเปิดต้องพร้อมใช้งาน และไม่เป็นข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลความมั่นคง หรือมีข้อยกเว้นในการเปิดเผยข้อมูล ข้อมูลจะต้องครบถ้วน สมบูรณ์ ไม่ขาดหายไปบางส่วน

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary) คือ ข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลโดยตรง ไม่มีการปรับแต่ง หรืออยู่ในรูปแบบข้อมูลสรุป

๑.๓ เป็นปัจจุบัน (Timely) คือ ข้อมูลต้องเป็นปัจจุบัน และเปิดเผยในเวลาเร็วที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ เพื่อเพิ่มประโยชน์ให้กับผู้ใช้ข้อมูล เป็นข้อมูลที่ปรับปรุงล่าสุด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความถี่ในการปรับปรุงตามเมทาดาตาด้วย โดยหากเป็นข้อมูลที่ต้องปรับปรุงทุกวัน จะต้องมีกำหนดเวลาที่จะปรับปรุง ชัดเจน เช่น ข้อมูลราคาปลา จะปรับปรุงทุกวัน เวลา ๕.๐๐ น.

๑.๔ เข้าถึงได้ง่าย (Accessible) คือ ข้อมูลต้องเข้าถึงได้ง่าย ผู้ใช้ข้อมูลสามารถค้นหาเข้าถึง และใช้งานชุดข้อมูลได้ หลายช่องทาง สามารถเข้าใช้งานได้ง่าย ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เปิดเผย หรือผ่านทาง Data.go.th หรือ ผ่านทั้งสองช่องทาง โดยที่ชุดข้อมูลจะต้องเหมือนกันทุกประการ

๑.๕ อ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine-readable) คือ ข้อมูลต้องมีโครงสร้าง สามารถอ่านได้ด้วยเครื่อง และนำข้อมูลไปใช้งานต่อได้ ข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบที่คอมพิวเตอร์สามารถประมวลผลได้ ตัวอย่างรูปแบบไฟล์ ได้แก่ CSV RDF XML JSON เป็นต้น

๑.๖ ไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discriminatory) คือ ผู้ใช้ข้อมูลต้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ได้ อย่างอิสระ โดยไม่ต้องระบุตัวตน หรือเหตุผล ของการนำไปใช้งาน ชุดข้อมูลเปิด ไม่จำเป็นต้องลงทะเบียนเพื่อใช้งาน ก็สามารถดาวน์โหลด ไปใช้งานได้ทันที และสามารถนำไปใช้ได้อย่างไม่จำกัด ไม่จำเป็นต้องบอกว่า จะเอาไปทำอะไร

๑.๗ ไม่จำกัดสิทธิ (Non-proprietary) คือ ข้อมูลต้องอยู่ในรูปแบบมาตรฐานเปิดที่สามารถใช้ได้หลายแพลตฟอร์ม และ ต้องไม่ถือกรรมสิทธิ์หลังจากนำข้อมูลเปิดไปใช้ประโยชน์ ควรอยู่ในรูปแบบเปิด ไม่ว่าจะใช้ OS ของอะไรก็ตาม (Mac Windows Linux) ต้องสามารถเปิดใช้งานได้

๑.๘ ปลอดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (License-free) คือ ข้อมูลต้องไม่ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า หรือความลับทางการค้า สามารถใช้ได้โดยไม่ต้องขออนุญาตใคร ไม่นับเรียกเก็บค่าทรัพย์สินทางปัญญา ไม่ผิดกฎหมาย

๑.๙ คงอยู่ถาวร (Permanence) คือ ข้อมูลต้องสามารถใช้งานได้ตลอดเวลา และมีการควบคุมการเปลี่ยนแปลงของชุดข้อมูล หากมีการย้ายเครื่องเซิร์ฟเวอร์หรือแพลตฟอร์ม ต้องไม่ทำให้ข้อมูลที่อยู่ในฐานข้อมูลหายไปด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหน่วยงาน

๑.๑๐ ไม่มีค่าใช้จ่าย (Free of charge) คือ ผู้ใช้ข้อมูลต้องไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงข้อมูล ฟรี ไม่มีค่าใช้จ่าย ไม่มีการเก็บค่าใช้งานจากผู้ใช้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหน่วยงาน

๒. ประเมินความพร้อมของการเปิดเผยข้อมูล

ก่อนเข้าสู่ขั้นตอนถัดไปหรือ กระบวนการเตรียมการเปิดเผยข้อมูล จะต้องประเมิน ความพร้อมของการเปิดเผยข้อมูลภายในหน่วยงาน โดยจะประเมินจาก ๕ กิจกรรมนี้

๒.๑ การบริหารจัดการข้อมูลเปิด จัดทำแผนในการบริหารจัดการและเปิดเผยข้อมูล

๒.๒ การสร้างองค์ความรู้และทักษะ จัดกิจกรรมส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ
ภายในหน่วยงาน

๒.๓ การสนับสนุนและส่งเสริมการนำข้อมูลไปใช้ ส่งเสริมให้เกิดการนำข้อมูลไปวิเคราะห์
เพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ

๒.๔ งบประมาณ กำหนดงบประมาณที่จำเป็นต่อการเปิดเผย

๒.๕ การกำหนดกลยุทธ์ กำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน

หลังจากผ่านการเตรียมการทั้ง ๒ ข้อแล้ว ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการเปิดเผยข้อมูล
สามารถดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป เพื่อเตรียมการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐได้